

Sygn. akt. IC 533/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Rejonowego (del. do SO) Piotr Czernski

Protokolant: Paulina Radomska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 maja 2015 roku w Ł.

sprawy z powództw M. S. i S. S. (1)

przeciwko (...) Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą

w Ł.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz powódki M. S. tytułem zadośćuczynienia kwotę 80.000,00 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 14 stycznia 2014 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz powoda S. S. (1) tytułem zadośćuczynienia kwotę 80.000,00 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 14 stycznia 2014 roku do dnia zapłaty;

III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz powódki M. S. kwotę 8.006,64 zł (osiem tysięcy sześć złotych i sześćdziesiąt cztery grosze) tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz powoda S. S. (1) kwotę 8.006,64 zł (osiem tysięcy sześć złotych i sześćdziesiąt cztery grosze) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt IC 533/14

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27 maja 2014 r. (data stempla – k. 21) powodowie M. S. i S. S. (1) domagali się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego (...) Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. kwot po 80.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 14 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty, a także kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wyjaśnili między innymi, że w dniu 7 listopada 2006 r. ok. godz. 4.10 w miejscowości K. na drodze nr (...) przy skrzyżowaniu z drogą (...) doszło do wypadku drogowego, w następstwie którego na skutek odniesionych obrażeń zmarł S. S. (2). Kierujący samochodem ciężarowym o nr rej. (...), jadąc od strony Powiatowej w kierunku B., poruszał się niesprawnym technicznie samochodem nie posiadającym sworzni zabezpieczających skrzynię ładunkową i powodując wychylenie stelaży opony na pas ruchu, doprowadził do zderzenia się z pojazdem, który prowadził poszkodowany S. S. (2). Odpowiedzialność na zasadzie winy (art. 436 § 2 w zw. z art. 415

k.c.) za zdarzenie drogowe ponosi kierujący w/w pojazdem - J. D. Pojazd sprawcy wypadku posiadał w dacie zdarzenia ważne wykupione w (...) S.A ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej (polisa nr: (...)).

W dniu 23 marca 2007 r. prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Opolu Lubelskim II Wydział Karny (sygn. akt. II K 137/07) sprawca wypadku został uznany za winnego zarzucanego mu czynu wyczerpującego dyspozycję art. 177 § 2 kodeksu karnego i skazany na karę roku i sześciu miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 5 lat.

Bezpośrednio po wypadku poszkodowany S. S. (2) został przewieziony najpierw Szpitala (...) w B., a następnie do Wojewódzkiego Szpitala (...) w L. na Oddział (...). Podczas pobytu w szpitalu w B. rozpoznano u niego otwarte złamanie czaszki z uszkodzeniem mózgu. Następnie poszkodowany został zakwalifikowany do leczenia w szpitalu w L., gdzie zastosowano u niego leczenie operacyjne, w trakcie którego zmarł.

S. S. (2) w chwili śmierci miał 53 lata. Był mężem powódki M. S. i ojcem powoda S. S. (1).

Powodowie M. i S. S. (1) reprezentowani przez (...) Centrum (...) (...) w dniu 5 stycznia 2007 r. zgłosili szkodę pozwaną, żądając wypłaty na ich rzecz roszczeń odszkodowawczych. Pismem z dnia 27 czerwca 2007 r. pozwana poinformowała powodów, że przyznała i wypłaciła stosowne odszkodowanie z tytułu pogorszenia się sytuacji życiowej z powodu śmierci ojca, męża.

Pismem z dnia 10 grudnia 2013 r. powodowie reprezentowani przez Kancelarię (...) (...) (...) wezwali pozwaną do zapłaty dla każdego z nich kwoty po 100.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Pozwana decyzją z dnia 14 stycznia 2014 r. w wyniku własnych ustaleń przyznała odszkodowanie tytułem 448 k.c. na rzecz M. S. kwotę 10.000,00 zł, a na rzecz S. S. (1) także kwotę 10.000,00 zł.

W ocenie powodów, z uwagi na to, że roszczenia powodów stały się wymagalne po upływie 30 dni od dnia zgłoszenia szkody pozwanemu (art. 817 § 1 kodeksu cywilnego), tj. 13 stycznia 2014 r., odsetki od kwot 80.000,00 zł należy liczyć od tej daty. (k. 2-4v)

W odpowiedzi na pozew pozwany domagał się oddalenia powództwa i zasądzenia od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, oraz kosztów pełnomocnictwa według norm przepisanych. (k. 27-30)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 23 marca 2007 r. Sąd Rejonowy w Opolu Lubelskim uznał J. D. za winnego popełnienia przestępstwa wyczerpującego dyspozycję art. 177 § 2 k.k., polegającego na tym, że w dniu 7 listopada 2006 r. ok. godz. 4:10 w miejscowości K., woj. (...), naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że będąc kierującym samochodem ciężarowym nr rej. (...) i jadąc od strony P. w kierunku B., poruszał się niesprawnym technicznie samochodem nie posiadającym sworzni zabezpieczających skrzynię ładunkową i powodując wychylenie stelarza opończy na pas ruchu, po którym poruszał się samochód m-ki V. (...) nr rej. (...), kierowany przez S. S. (2), doprowadził do zderzenia pojazdów, w wyniku czego nieumyślnie spowodował ciężkie obrażenia ciała u S. S. (2), na skutek których w/w zmarł po przewiezieniu do szpitala. Wyrok uprawomocnił się dnia 31 marca 2007 r. (wyrok – k. 10-10v)

Sprawca wypadku posiadał zawartą umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z pozwanym. (bezsporne, fakt przyznany – k. 27v).

M. S. urodziła się w dniu (...) Ze S. S. (2), urodzonym w dniu (...), zawarła związek małżeński w dniu (...). Związek małżeński ustał w wyniku śmierci S. S. (2) w dniu 7 listopada 2006 r. (bezsporne, kserokopia DO – k. 24 akt szkody, asc – k. 25 akt szkody)

S. S. (1) urodził się w dniu (...) (bezsporne, kserokopia DO – k. 24 akt szkody)

Do chwili śmierci S. S. (2) powódka i jej mąż stanowili zgodne małżeństwo. Mieszkali ze sobą oraz synem S., który wówczas studiował. Oprócz S. mieli jeszcze jednego syna, który przebywał za granicą. S. S. (2) był dobrym mężem i ojcem, opiekował się rodziną, dbał o nią, starał się zapewnić rodzinie możliwość wyjazdu wakacyjnego. Był zdrowy. Pracował w (...) (...) w B. jako kierowca-zaopatrzeniowiec, natomiast M. S. pracowała sezonowo.

Śmierć S. S. (2) była dla powodów przeżyciem traumatycznym i nieoczekiwanym. Po śmierci S. S. (2) powodowie nie korzystali z pomocy psychiatrycznej lub psychologicznej. Powodowie jednak nadal wspominają zmarłego, kultywują pamięć po nim. M. S. mieszka razem z S. S. (1) oraz jego żoną i dwojgiem dzieci. Utrzymuje się z renty w wysokości około 1.157,00 zł netto miesięcznie. Powód pracuje w przedsiębiorstwie remontowym, nie ukończył studiów w związku z problemami z nauką. (zeznania powodów – k. 41, 98v, 99)

Zgodnie z opinią biegłego sądowego psychologa klinicznego, w następstwie śmierci S. S. (2) u M. S. doszło do ujemnych przeżyć psychicznych pod postacią zaburzeń emocjonalnych, bólu i cierpienia. Miały one charakter zaburzeń adaptacyjnych. W okresie do około roku od tragicznej śmierci męża jej zaburzenia były charakterystyczne dla przedłużonej reakcji żałoby. Aktualnie u M. S. nie występują zaburzenia w sferze psychicznej. Powódka nie wykazuje skłonności do agrawacji. (opinia pisemna – k. 59-65)

Zgodnie z opinią biegłego sądowego psychologa klinicznego, w następstwie śmierci S. S. (2) u S. S. (1) doszło do ujemnych przeżyć psychicznych pod postacią zaburzeń emocjonalnych (lęku, złości, poczucia osamotnienia, przytłoczenia, trudności w opanowaniu negatywnych emocji). Występujące u powoda S. S. (1) przeżycia związane ze śmiercią jego ojca były charakterystyczne dla przeżywania żałoby. Aktualnie u S. S. (1) na płaszczyźnie psychicznej nie występują istotne zaburzenia, a zgłaszane przez niego trudności i problemy (nerwowość) mają przyczynę złożoną. Nie można wykluczyć, że ujawniły się dobitnie w związku z tragiczną śmiercią ojca, ale cechy osobowości i związana z nimi zdolność do rozwiązywania trudności odgrywają w tym przypadku istotną rolę. Powód nie wykazuje skłonności do agrawacji. (opinia pisemna – k. 66-72)

W toku postępowania likwidacyjnego w 2007 r. pozwany przyznał na rzecz powodów z tytułu znacznego pogorszenia ich sytuacji życiowej kwoty: 32.000,00 zł na rzecz M. S. oraz 29.000,00 zł na rzecz S. S. (1). W uzasadnieniu decyzji pozwany wyjaśnił, że dokonana w tym przypadku ocena całościowa doznanego pogorszenia się sytuacji życiowej uprawnionych uwzględniająca przeróżne czynniki, takie jak: sytuację rodzinną i materialną przed wypadkiem, skutki dla zdrowia uprawnionych, obecną sytuację materialną i osiągnięte przychody, w zestawieniu z wysokością stopy życiowej społeczeństwa uzasadniają wysokość przyznanego odszkodowania. (decyzja z dnia 8 marca 2007 r. w aktach szkody, zeznania powodów – k. 98v, 99)

Pismem doręczonym pozwanemu w dniu 13 grudnia 2013 r. powodowie M. S. i S. S. (1) wezwali pozwanego do wypłaty na ich rzecz kwot po 100.000,00 zł dla każdego z nich tytułem zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. w związku ze śmiercią S. S. (2). (pismo z dowodem doręczenia – k. 16-18)

W piśmie z dnia 14 stycznia 2014 r. pozwany poinformował powodów o przyznaniu na ich rzecz na podstawie art. 448 k.c. kwot po 10.000,00 zł. (pismo – k. 19)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przywołane dowody z dokumentów, opinie biegłego oraz zeznania powodów. Zgromadzone w sprawie dokumenty prywatne i urzędowe (w formie kopii i odpisów) nie były kwestionowane przez żadną ze stron, co do zgodności z oryginałami, ale też, co do prawdziwości ich treści, również Sąd nie znalazł podstaw do pozbawienia ich przymiotu wiarygodności i autentyczności, mogły one w pełni posłużyć do oceny wiarygodności pozostałego materiału dowodowego w sprawie, pod kątem stworzenia łańcucha dowodów niesprzecznych wewnątrznie, wzajemnie, logicznie się dopełniających.

Za szczere i w pełni wiarygodne Sąd uznał zeznania powodów. Są one jasne i spójne. Korespondują one ze zgromadzonym w sprawie dowodami z dokumentów. W przedmiotowej sprawie przeprowadzono dowody z opinii biegłego sądowego z dziedziny psychologii klinicznej. Sąd podzielił w całości ustalenia i wnioski biegłego uznając, że

zostały one dokonane w oparciu o posiadaną przez opiniującą wiedzę specjalną, po wnikliwej analizie dokumentacji z akt sprawy oraz bezpośrednim badaniu powodów. Wnioski wysunięte przez biegłego są wewnątrznie logiczne, nie są sprzeczne ani dowolne, ponadto uwzględniają wszystkie okoliczności ujawnione w sprawie, są uzasadnione wskazaniami wiedzy społecznej. Opinie zostały sporządzone rzetelnie, zgodnie z postanowieniem o dopuszczeniu dowodów i pozwalają na uzyskanie odpowiedzi na wszystkie wątpliwości podnoszone przez strony. Ponadto strony nie zgłaszały, co do ich treści i końcowych wniosków, żadnych zastrzeżeń.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

I.

Stosownie do treści art. 805 i 822 k.c. z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych objęta jest odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Dla porządku wypada wskazać, iż zgodnie z art. 435 § 1 k.c. w zw. z art. 436 § 1 k.c., samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu wyrządzoną komukolwiek przez ruch tego środka komunikacji, nie wyłączając pasażera pojazdu, który prowadzi chyba, że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności, czyli jego odpowiedzialność prawodawca ukształtował na zasadzie ryzyka. W sprawie bezspornym był fakt, że do przedmiotowego wypadku doszło z winy posiadacza pojazdu, za którego zastępczą odpowiedzialność cywilną ponosi pozwany.

II.

Odnosząc się do żądania powodów w zakresie zadośćuczynienia, należy stwierdzić, że jego podstawę stanowią mają przepisy art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Zgodnie z art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia (...). Z kolei zgodnie z art. 24 k.c. (§ 1) Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. (§ 2) Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

Biorąc pod uwagę powyższe regulacje należy przede wszystkim podkreślić, że Sąd Okręgowy podziela pogląd, iż najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Z przepisu art. 24 § 1 k.c. wynika jednak, iż nie każde naruszenie dobra osobistego umożliwia wystąpienie z roszczeniami ochronnymi. Jest to możliwe dopiero wtedy, gdy działanie naruszającego będzie bezprawne, tj. sprzeczne z prawem lub godzące w zasady współżycia społecznego. Ciężar wykazania, że nastąpiło naruszenie dobra osobistego,

zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na stronie powodowej, pozwany zaś, w celu uwolnienia się od odpowiedzialności, może wówczas wykazać, iż jego działanie naruszające dobro osobiste powoda nie ma charakteru bezprawnego.

O bezprawności decyduje zatem wyłącznie kryterium obiektywne. Zagrożenie naruszenia lub naruszenie dobra osobistego zostanie uznane za bezprawne, jeżeli jest ono sprzeczne z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, a więc z normami prawnymi lub regułami postępowania wynikającymi z zasad współżycia społecznego. Rzeczą istotną jest, że z treści art. 24 k.c. wynika domniemanie bezprawności, co w sposób korzystny dla pokrzywdzonego wpływa na rozłożenie ciężaru dowodu oraz ryzyka niewyjaśnienia okoliczności stanu faktycznego, od których bezprawność zależy.

W świetle powyższych rozważań oraz poczynionych ustaleń, należy wskazać, że działanie bezpośredniego sprawcy, za które odpowiedzialność ponosi aktualnie pozwany, z całą pewnością było działaniem bezprawnym i dodatkowo zawinionym.

Z kolei katalog dóbr osobistych, zawarty jest w art. 23 k.c. i ma charakter otwarty. Przepis ten wymienia dobra osobiste człowieka pozostające pod ochroną prawa cywilnego w sposób przykładowy, uwzględniając te dobra, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Nie budzi jednak wątpliwości, że przedmiot ochrony oparty na podstawie art. 23 i 24 k.c. jest znacznie szerszy niż wymieniony w kodeksie. Należy uznać, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane, jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym uznaje się za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. W judykaturze uznano, że do katalogu dóbr osobistych niewymienionych wprost we wskazanym wyżej przepisie należy np. pamięć o osobie zmarłej, prawo do intymności i prywatności życia, prawo do planowania rodziny lub płęć człowieka.

Nie ulega również wątpliwości, że rodzina, jako związek najbliższych sobie osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z małżeństwa, czy też pokrewieństwa, podlega ochronie prawa. Ochrona ta dotyczy również odpowiednio prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71 Konstytucji RP przewiduje, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 k.r.o., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Wiąż rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy, zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi (więź rodzinna) stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 k.c. i 24 k.c.1

Niemniej jednak, podkreślić trzeba, że strona dochodząca zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu naruszenia dobra osobistego zobowiązana jest udowodnić nie tylko sam fakt naruszenia dobra osobistego, ale także (w ramach normalnego związku przyczynowego) doznania krzywdy wskutek naruszenia dobra osobistego2.

W ocenie Sądu Okręgowego, w przedmiotowej sprawie powyższe przesłanki zostały wykazane przez powodów. W szczególności postępowanie dowodowe potwierdziło, że więź rodzinna pomiędzy powodami a S. S. (2) była bardzo silna. Relacja pomiędzy nimi, tj. S. S. (2) z jednej strony a M. S. (żoną) i S. S. (1) (synem) z drugiej strony miała charakter typowej relacji rodzinnej.

Należy też wskazać, iż spowodowanie wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniósł S. S. (2), było zawinionym i bezprawnym naruszeniem ich dobra osobistego w postaci prawa do życia w rodzinie oraz prawa do utrzymania więzi rodzinnych. Nie budzi też wątpliwości istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy opisanym zdarzeniem a naruszeniem dóbr osobistych powodów.

W niniejszej sprawie bezsprzecznym był fakt, o czym mowa wyżej, iż za sprawcę wypadku odpowiedzialność ponosi aktualnie pozwany. Tym samym Sąd miał uprawnienie do przyznania powodom odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

W orzecznictwie i literaturze słusznie podkreśla się, że uwzględniając kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, którego głównym celem jest zatarcie lub co najmniej złagodzenie następstw naruszenia takich dóbr osobistych uznaje się, że wysokość zadośćuczynienia winna zależeć przede wszystkim od wielkości doznanej krzywdy. Dla jej sprecyzowania i przyjęcia „odpowiedniej” sumy zadośćuczynienia uwzględnić należy takie okoliczności, jak rodzaj naruszonego dobra, rozmiar doznanej krzywdy (oceniany obiektywnie), intensywność naruszenia (oceniana obiektywnie), stopień negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego wynikających z dokonanego naruszenia dobra osobistego, w tym także niewymiernych majątkowo, nieodwracalność skutków naruszenia, stopień winy sprawcy, sytuację majątkową i osobistą zobowiązanego³. Ustalenie krzywdy ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. W żadnym jednak razie ustalony stopień utraty zdrowia psychicznego nie jest jednak równoznaczny z rozmiarem krzywdy i wielkością należnego zadośćuczynienia⁴.

Orzekając w tym zakresie Sąd miał również na uwadze, iż wykładnia art. 446 § 3 k.c. wskazuje na przyznawanie odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej z uwzględnieniem szkody niemajątkowej (a takie powodom przyznano w 2007 r.), tak więc zadośćuczynienie (wysokość) przyznawane z podobnych podstaw, co odszkodowanie (śmierć osoby bliskiej), musi uwzględniać wzajemne zazębianie się tych podstaw.

W podobny sposób wypowiada się piśmiennictwo, analizując treść i zasadność pozostawienia w kodeksie art. 446 § 3 k.c. po wprowadzeniu art. 446 § 4 k.c., tj. przepisu umożliwiającego wystąpienie z bezpośrednim roszczeniem o zadośćuczynienie za śmierć osoby bliskiej. Przede wszystkim, w utrzymanym przepisie jest mowa o istotnym pogorszeniu się sytuacji życiowej członków rodziny, a nie tylko ich sytuacji materialnej (majątkowej). Zdaniem Sądu, trafnie dostrzega się w doktrynie, że śmierć kogoś z rodziny powoduje często po stronie pozostałych jej członków szereg trudno wymiernych i nie zawsze w pełni rekompensowanych uszczerbków o charakterze materialnym, których wyrównanie jest w istocie możliwe tylko poprzez przyznanie jednorazowego odszkodowania, przybierającego w rozważanym przypadku formę podobną do ryczałtu (jak w niniejszej sprawie), co jest o tyle możliwe, że przepis cechuje pewna elastyczność wyrażona zawartymi w nim słowami „sąd może”⁵.

W podobny sposób wypowiedział się również Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 14 kwietnia 2010 roku⁶, który mimo iż dotyczy bezpośrednio relacji § 3 i § 4 art. 446 k.c., a więc obecnego stanu prawnego, a w niniejszej sprawie ma zastosowanie stan prawny obowiązujący przed wskazaną nowelizacją, to jednak zaprezentowane przez ten Sąd wywody są w pełni użyteczne na potrzeby przedmiotowej sprawy. We wskazanym judykacie zwrócono uwagę, że Sąd zasądzając na rzecz osoby poszkodowanej odszkodowanie, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., a jednocześnie zadośćuczynienie, winien wszelkie niemajątkowe okoliczności, które dotychczas miały wpływ na wysokość odszkodowania, maksymalnie pominąć i uwzględnić je dopiero, w miarę możliwości, przy określeniu wysokości zadośćuczynienia.

Analiza akt szkody złożonych przez pozwanego wskazuje, że ubezpieczyciel rozstrzygając o zasadności żądań powodów w zakresie odszkodowań z tytułu znacznego pogorszenia ich sytuacji życiowej skoncentrował się przede wszystkim na elementach znacznego, rzeczywistego pogorszenia sytuacji życiowej powódki i jej syna na płaszczyźnie majątkowej. (por. k. 50-52 akt szkody, a także uzasadnienie decyzji z 8 marca 2007 r. w aktach szkody). Rozmiar krzywdy i cierpienie powodów był zatem dotychczas uwzględniony przez pozwanego w ramach odszkodowania w stopniu relatywnie niewielkim.

Kwestia długotrwałości przeżywania żałoby, rozmiaru pozostałych zaburzeń adaptacyjnych itp. nie może być pomijana, lecz ma charakter pomocniczy dodatkowy. W rozważaniu zasadności roszczenia z art. 446 § 4 k.c. lub 448 k.c. dominujący, pierwszoplanowy jest bowiem aspekt trwałego zerwania więzi rodzinnych ze zmarłą osobą bliską⁷, a bezspornie aspekt ten nie stanowił podstawy przyznania odszkodowania w postępowaniu likwidacyjnym.

Biorąc zatem pod uwagę powyższe ustalenia i uwagi, należy stwierdzić, że żądane przez powodów kwoty dodatkowego zadośćuczynienia w wysokościach wskazanych w pozwie (a więc poza wypłaconym dotychczas), czyli po 80.000,00 zł, jest w pełni uzasadniona. Biorąc pod uwagę stan zdrowia i wiek S. S. (2), powodowie zasadnie oczekiwali, że będzie on żył przez wiele lat i będą razem, tak jak dotychczas, tworzyli zgodną, kochającą się rodzinę. Dlatego śmierć S. S.

(2) była dla powodów zdarzeniem nieoczekiwanym i szczególnie traumatycznym, powodującym poczucie głębokiej krzywdy i niesprawiedliwości ze strony losu.

III.

Odsetki ustawowe od zasądzonych kwot zadośćuczynienia należało zasądzić, uwzględniając unormowania art. 817 k.c. i art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...). W szczególności zgodnie z treścią art. 817 k.c. (§ 1.) Ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku. (§ 2.) Gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela albo wysokości świadczenia okazało się niemożliwe, świadczenie powinno być spełnione w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część świadczenia ubezpieczyciel powinien spełnić w terminie przewidzianym w § 1.

Natomiast zgodnie z przepisem szczególnym art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (ust. 1.) Zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. (ust. 2.) W przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie, o którym mowa w ust. 1, okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego. W terminie, o którym mowa w ust. 1, zakład ubezpieczeń zawiadamia na piśmie uprawnionego o przyczynach niemożności zaspokojenia jego roszczeń w całości lub w części, jak również o przypuszczalnym terminie zajęcia ostatecznego stanowiska względem roszczeń uprawnionego, a także wypłaca bezsporną część odszkodowania.

Z kolei w orzecznictwie podkreśla się, jeżeli powód żąda od pozwanego zapłaty określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od danego dnia, poprzedzającego dzień wyrokowania, odsetki te powinny być zasądzone zgodnie z żądaniem pozwu, o ile tylko w toku postępowania zostanie wykazane, że dochodzona suma rzeczywiście się powodowi należała tytułem zadośćuczynienia od wskazanego przez niego dnia. Jeżeli natomiast sąd ustali, że zadośćuczynienie w rozmiarze odpowiadającym sumie dochodzonej przez powoda należy się dopiero od dnia wyrokowania, odsetki od zasądzonego w takim przypadku zadośćuczynienia mogą się należeć dopiero od dnia wyrokowania⁸, a precyzyjniej rzecz ujmując, od dnia następnego po dniu wyrokowania.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy zauważyć, że pismem doręczonym pozwanemu w dniu 13 grudnia 2013 r. powodowie wezwali go do wypłaty na ich rzecz kwot po 100.000,00 zł dla każdego z nich tytułem zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. w związku ze śmiercią S. S. (2) (k. 16-18). Dlatego żądanie odsetek po upływie 30 dni od tego zdarzenia, w sytuacji, gdy pozwany z racji prowadzonego wcześniej postępowania likwidacyjnego posiadał już zasadnicze informacje pozwalające na właściwą ocenę żądań powodów, jest w pełni uzasadnione. Żądania odsetek należało zatem uwzględnić zgodnie z żądaniami pozwu.

IV.

Jeżeli chodzi o rozstrzygnięcie o kosztach procesu pomiędzy stronami, to za jego podstawę Sąd przyjął regulacje art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. Z kolei celowe koszty procesu po stronie powodów obejmują łącznie 16.013,28 zł:

- 8.000,00 zł - tytułem opłat od pozwu (k. 1, 5)

- 779,28 zł – tytułem wydatków na opinie biegłego (k. 46, 77)

- 34,00 zł – tytułem opłat skarbowych od dwóch stosunków pełnomocnictwa (k. 8)

- 7.200,00 zł – tytułem dwóch opłat za czynności radcy prawnego według stawki minimalnej wynoszącej 3.600,00 zł – zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności

radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu⁹.

Kwotę powyższą należało zasądzić od pozwanego na rzecz powodów po połowie z uwagi na brak węzła solidarności.

Wypada dodatkowo wyjaśnić, że pełnomocnik powoda zgłosił wniosek o przyznanie, w zakresie kosztów zastępstwa procesowego, na rzecz każdego z powodów po 3.600,00 zł. (k. 99) Kwestia dotycząca liczby stawek należnych w przypadku reprezentowania przez jednego pełnomocnika więcej niż jednego podmiotu w tym samym procesie jest jednak sporna w judykaturze, zwłaszcza w sytuacji materialnego współuczestnictwa w sporze (a takie jest przyjmowane w sprawach o zadośćuczynienie „za śmierć osoby bliskiej”) w orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Lublinie. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 30 stycznia 2007 r.¹⁰ wyraził pogląd, że w takim przypadku wszystkim powodom łącznie sąd przyznaje zwrot kosztów w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika. Do poglądu tego można mieć jednak zastrzeżenia w aktualnym stanie prawnym i Sąd orzekający w sprawie podziela stanowisko przeciwne, które zdaje się już dominować w najnowszych orzeczeniach sądów apelacyjnych¹¹. O ile w poprzednio obowiązującym stanie prawnym, poczynając od rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 1967 r.¹², przewidywano (z modyfikacjami), że za prowadzenie sprawy w imieniu kilku osób należy się wynagrodzenie od każdej z nich jedynie wówczas, gdy uzasadnia to szczególne zwiększenie nakładu pracy, o tyle poczynając od rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1997 r.¹³, a także w aktualnym rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.¹⁴, zagadnienie to zostało całkowicie pominięte, co przy ogólnym założeniu „racjonalności prawodawcy” nie może być obojętne dla wykładni stosownych przepisów zwłaszcza, gdy żaden z przepisów k.p.c. nie reguluje problematyki wynagrodzenia fachowego pełnomocnika reprezentującego kilka osób w sprawie. Przy milczeniu ustawy, od daty wejścia w życie rozporządzenie z 1997 r. odpadły zatem jedyne normatywne podstawy do ograniczania przyznania wynagrodzenia współuczestnikom reprezentowanym przez jednego pełnomocnika. W konsekwencji za bardziej uprawniony należy uznać wniosek, że w aktualnym stanie prawnym każdemu z wygrywających proces współuczestników (bez względu na rodzaj współuczestnictwa), reprezentowanych przez jednego radcę prawnego/adwokata, sąd winien zasądzić zwrot kosztów zastępstwa procesowego w wysokości wynagrodzenia jednego pełnomocnika. Wnioskowanie takie umacnia również treść art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym „strona przegrywająca” proces obowiązana jest zwrócić koszty procesu „przeciwnikowi”, a nie stronie przeciwnej (tak SA w Lublinie w przywołanym wyroku). Zaprezentowana wykładnia przepisów regulujących problematykę zwrotu kosztów procesu jest także aprobowana w doktrynie prawa, negatywnie oceniającej odmienne stanowisko Sądu Najwyższego¹⁵

Natomiast na gruncie aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej¹⁶, podstawę wymiaru opłaty skarbowej stanowi liczba stosunków pełnomocnictwa, a nie jak w poprzednim stanie prawnym liczba dokumentów pełnomocnictwa w sprawie¹⁷. Dlatego opłaty skarbowe uiszczono koszty celowe podlegają uwzględnieniu odrębnie w przypadku każdego z powodów.

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekł jak w sentencji.

1 Zob. chociażby uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, LEX nr 604152, wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 maja 2013 r. I ACa 104/13, LEX nr 1321986, wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2014 r., V CSK 320/13, LEX nr 1463645.

2 Podobnie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 maja 2013 r., I ACa 1459/12, LEX nr 1362926.

3 Zob. A. Rzetecka-Gil, komentarz do art. 448 k.c., LEX/el. oraz powołane tam orzecznictwo i literaturę.

4 Zob. wyrok SN z 5 października 2005 r. I PK 47/05, Mon. Pr. Pr. 2006, nr 4, s. 208.

5 Vide: System Prawa Prywatnego, Tom 6, rozdział III, § 28, ust. V.

6 I ACa 178/10, LEX nr 715515.

- 7 Podobnie SA w Lublinie w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 października 2013 r., I ACa 391/13.
- 8 Zob. chociażby wyrok SA w Warszawie z dnia 6 marca 2013 r., I ACa 1046/12, LEX nr 1306051.
- 9 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490.
- 10 III CZP 130/06, OSNC 2008/1/1.
- 11 Wyrok SA w Lublinie z dnia 20 kwietnia 2011 r., I ACa 104/11; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 8 stycznia 2013 r., I ACa 565/12, LEX nr 1312136.
- 12 Dz. U. Nr 48, poz. 241.
- 13 Dz. U. Nr 97, poz. 1013 ze zm.
- 14 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490.
- 15 Zob. G. Julke, Glosa do uchwały SN z 30.01.2007 r. III CZP 130/06, GSP-Prz. Orz. 2008/3/67.
- 16 Tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 1282 ze zm.
- 17 Zob. cz. IV Załącznika do omawianej ustawy.